

SPOŁECZNIE ODPOWIEDZIALNI

W wielu opracowaniach na temat społecznej odpowiedzialności biznesu zwłaszcza tych, które publikowane są w kontekście spowolnienia gospodarczego, podkreśla się znaczenie działań etycznych oraz o charakterze społecznym. Trudno zatem nie zgodzić się z twierdzeniem, iż nieetyczne zachowania w organizacjach, brak transparentności oraz społecznego wymiaru działań poniekąd przyczyniły się do obecnej recesji.

Dla skutecznej walki z kryzysem potrzebne jest wspólne oraz skoordynowane na światowym poziomie działanie. Działanie wspólne to działanie pracodawców, związków oraz rządu na rzecz poprawy sytuacji ekonomiczno-społecznej wszystkich, których obecny kryzys dotyka.

Przyjęcie Globalnego Paktu Pracy (GPP) jako wyniku negocjacji pomiędzy rządami, pracodawcami a związkami jest próbą wspólnego znalezienia rozwiązania na kryzys. Rozwiązania opartego na zasadach godnej pracy, którego celem jest tworzenie zatrudnienia, sprawiedliwej globalizacji i ochrony socjalnej.

Wpływ kryzysu na globalne zatrudnienie

Zgodnie z danymi Globalnych Trendów Zatrudnienia (GTZ) przewidywany wzrost bezrobocia od roku 2007 kształtuje się na poziomie 35-59 mln osób. Przy czym 59 mln to najgorzej prognozowany scenariusz, który w rzeczywistości niekoniecznie musi się spełnić. Faktyczne skutki kryzysu w obszarze rosnącego bezrobocia będą zależały od zastosowanych programów antykryzysowych, skuteczności nakładów budżetowych oraz funkcjonowania sektora finansowego. Przy wdrożeniu odpowiednich środków łagodzących skutki kryzysu istnieje szansa, że ostatni scenariusz to jest 59 mln bezrobotnych nie spełni się.

Spowolnienie gospodarcze uderza w znacznej mierze w młodych pracowników. Młodzież 2,78 razy częściej była zwalniana niż starsi pracownicy. Sytuacji młodzieży nie pomaga fakt kurczących się szans na znalezienie zatrudnienia. Wzrost bezrobocia wśród młodzieży szacowany jest pomiędzy 4,9-17,7 mln osób od 2008-2009 roku. „Musimy zmierzyć się z faktem, że jak wskazują statystyki MOP każdego roku będzie przybywało 45 mln nowych pracowników na rynku pracy. To zaś na najbliższe lata stanowi zagrożenie w postaci bezrobocia i społecznych niepokojów” - powiedział Lech Kaczyński, Prezydent RP podczas Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie.

Eksperti MOP prognozują, iż w okresie 2009-2015 powinno być stworzonych ok. 300 mln nowych miejsc pracy aby sprostać prognozowanemu wyżej przyrostowi siły roboczej.

Kolejnym istotnym problemem związanym z obecnym kryzysem jest ubóstwo pracujących. Autorzy raportu wskazują, że 200 mln pracowników na świecie jest zagrożonych ubóstwem, oznacza to, że 200 mln osób może dołączyć do grupy żyjącej poniżej progu ubóstwa wynoszącego 2 USD dziennie.

Nie bez znaczenia w czasie recesji pozostaje kwestia produktywności. Kryzys ma niestety negatywny wpływ na poziom wydajności globalnej siły roboczej. Zgodnie z pro-

gnozami MOP, nastąpi spadek poziomu produktywności i będzie się on wahał między 1,3 proc. – 2,3 proc. na pracownika. W długim okresie wydajność pracowników jest kluczowym determinantem warunków i standardów życia. Dzieje się tak gdyż wyższa produktywność najczęściej prowadzi do podwyższenia poziomu płac, skrócenia czasu pracy, równiejszych lub lepszych wynagrodzeń. Nie istnieje jednak gwarancja, iż wzrost produktywności pociągnie automatycznie za sobą wzrost wynagrodzeń czy poprawy warunków życia. W wielu rozwijających się krajach rzeczywisty wzrost płac następuje wolniej niż wzrost produktywności. Jakkolwiek wzrost produktywności jest postrzegany jako jeden z mechanizmów redukujących ubóstwo jako, że osoby ubogie nie cierpią z powodu braku pracy, ale raczej z powodu niskiej wydajności oraz niskiej płacy.

Kryzys będzie miał też ogromny wpływ na pogorszenie się jakości zatrudnienia. To z kolei wyraźnie wskazuje na konieczność prowadzenia efektywnego dialogu społecznego i wzajemnie akceptowanych rozwiązań łagodzących skutki kryzysu, których doświadczają zarówno pracownicy jak i pracodawcy.

Wdrożenie GPP wymaga dostosowania do zróżnicowanej sytuacji społecznej, gospodarczej, politycznej oraz zróżnicowanego stanu zasobów i potrzeb danego kraju. GPP nie jest w swej postaci jednym rozwiązaniem pasującym do każdych warunków. Zasadniczym celem paktu jest zapewnienie zatrudnienia i ochrony socjalnej w walce z kryzysem.

Rozwiązania zawarte w Pakcie powinny przyczyniać się do sprawiedliwej globalizacji, „zielonej” gospodarki i rozwoju jak również w kreatywny sposób tworzyć nowe miejsca pracy. Ponadto powinny także bronić praw pracowników, promować równość płci, chronić grupy najbardziej narażone na społeczne skutki kryzysu, pomagać krajom w świadczeniu jakościowych usług publicznych oraz umożliwić im osiągnięcie Milenijnych Celów Rozwoju.

Główne obszary działań wskazane w Globalnym Pakcie Pracy

Przyspieszenie wzrostu zatrudniania, ochrony miejsc pracy oraz zrównoważonych przedsiębiorstw

Brak zagregowanego popytu jest jedną z przyczyn pogłębiającego się kryzysu zatrudnienia. Działania podejmowane w tym obszarze ukierunkowane są na pobudzenie popytu poprzez stosowanie pakietów stymulujących wzrost. W szczególności działania skupiają się na: pobudzaniu popytu oraz utrzymanie właściwego poziomu wynagrodzeń poprzez stosowanie makroekonomicznych pakietów stymulujących, pomoc osobom szukającym zatrudnienia m.in. poprzez wdrożenie skutecznych, stosownie ukierunkowanych polityk aktywizacji rynku pracy, poprawę jakości i skuteczności usług świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia, wdrożenie programów ukierunkowanych na zdobycie kwalifikacji zawodowych i rozwój przedsiębiorczości dla samozatrudnionych, inwestycje w rozwój, podnoszenie i zmianę kwalifikacji w celu poprawy konkurencyjności pracowników na rynku pracy, szczególnie w przypadku tych osób, które utraciły zatrudnienie lub są zagrożone jego utratą, ograniczanie i unikanie zwolnień oraz wsparcie dla przedsiębiorstw w utrzymaniu zatrudnienia poprzez dobrze zaprojektowane plany, dialog społeczny i rokowania zbiorowe a także wsparcie dla sektora MŚP, łatwiejszy dostęp do kredytów, wzrost inwestycji w infrastrukturę, badania i rozwój, usługi publiczne, „zielone” produkty i usługi.

Budowanie systemów ochrony socjalnej

Pakt stanowi wezwanie do zapewnienia minimalnej podstawy ochrony socjalnej. Istotna jest także kwestia wynagrodzeń gdyż redukcja płac będzie prowadzić do mniejszego popytu co zaostrzy obecną sytuację kryzysową.

Działania na rzecz poprawy sytuacji społecznej lub zapobiegające jej pogorszeniu obejmują m.in. transfery społeczne dla ubogich, budowanie systemów ochrony socjalnej dla wszystkich, opartej na podstawowych zasadach dostępu do opieki medycznej, wsparcie dla osób starszych oraz niepełnosprawnych, zasiłki dla bezrobotnych itp., wydłużenie okresu przyznawania zasiłków dla bezrobotnych przy jednoczesnym stosowaniu środków zachęcających do podjęcia pracy, uwzględniających realia krajowych rynków pracy, wsparcie dla pracowników tymczasowych i nieregularnych. Wszystkie kraje powinny pomóc grupom społecznym, które najdotkliwiej odczuwają kryzys poprzez kombinację: zasiłków dla osób o niskich dochodach, rozwój kwalifikacji oraz egzekwowanie praw do równego traktowania i braku dyskryminacji. Dialog społeczny rokowania zbiorowe oraz minimalne wynagrodzenie powinny być odpowiedzią na potencjalne zagrożenie związane ze spiralą deflacyjną. Płaca minimalna powinna być poddana regularnej rewizji oraz dostosowaniu do nowych warunków, negocjowana płaca minimalna powinna być respektowana przez rządy i pracodawców, ponadto powinna być zmniejszana rozbieżność pomiędzy płacą kobiet i mężczyzn.

Wzmocnienie poszanowania międzynarodowych standardów pracy

Międzynarodowe standardy pracy tworzą podstawę do budowania kultury dialogu społecznego szczególnie w czasach recesji. Poszanowanie fundamentalnych praw w miejscu pracy jest niezbędne do poszanowania ludzkiej godności, jest także niezbędne do uzdrowienia gospodarki i rozwoju poprzez: eliminację pracy dzieci, pracy przymusowej, dyskryminacji w miejscu pracy, poszanowanie prawa do organizowania się i rokowań zbiorowych jako mechanizmów umożliwiających istnienie rzeczywistego dialogu społecznego. Istniejące międzynarodowe Konwencje i Rekomendacje MOP są niezwykle istotne gdyż zawierają instrumenty dotyczące polityki zatrudniania, płac, ochrony socjalnej, nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy, inspekcji pracy, pracowników migrujących, bezpieczeństwa i higieny pracy, czasu pracy oraz mechanizmów dialogu społecznego. Trójstronna deklaracja MOP dotycząca przedsiębiorstw ponadnarodowych jest obecnie ważnym narzędziem dla przedsiębiorstw szczególnie w przypadku globalnego łańcucha dostaw i umożliwia przyjęcie społecznie odpowiedzialnej postawy w sytuacji spowolnienia gospodarczego.

Dialog społeczny: rokowania zbiorowe, identyfikacja priorytetów, stymulowanie działań.

Dialog społeczny jest niezbędnym narzędziem za pomocą którego realizowane powinny być działania antykryzysowe. GPP powinien być podstawą dyskusji pomiędzy rządem a pracodawcami i związkami zawodowymi, zwłaszcza w kwestii podejmowania działań na rzecz wyjścia krajowej gospodarki z kryzysu. Niezbędne jest wzmocnienie stosowania wszelkich mechanizmów dialogu społecznego, rokowań zbiorowych szczególnie w czasie napięć i społecznych niepokojów. Dialog społeczny jest nieocenionym mechanizmem dla tworzenia polityk odpowiadających krajowym priorytetom, stanowi mocną podstawę zaangażowania zarówno pracodawców jak i pracowników we wspólnych działaniach z rządem w celu pokonania kryzysu oraz uzdrowienia gospodarki. Ponadto niezbędna jest także poprawa skuteczności działań inspekcji i administracji pracy.